

Projekt

z dnia 22 października 2025 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY POWIATU RAWSKIEGO W RAWIE MAZOWIECKIEJ**

z dnia 2025 r.

w sprawie przyjęcia "Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Rawskim na lata 2025-2027".

Na podstawie art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025r. poz.49) oraz art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024r. poz. 107 zm.: Dz. U. z 2024 r. poz. 1907) uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Rawskim na lata 2025-2027” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Rawskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Radca Prawny
Mateusz Wydra

STAROSTA
Adrian Galach

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIELCZY ZASTĘPCZEJ

W POWIECIE RAWSKIM NA LATA 2025-2027

Rawa Mazowiecka, 2025r.

Spis treści

I. Wstęp	3
II. Podstawy prawne programu	3
III. Zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej	4
1. Zadania gminy	4
2. Zadania powiatu i organizatora rodzinnej pieczy zastępczej	4
IV. Charakterystyka pieczy zastępczej w Powiecie Rawskim	6
1. Rodzinna piecza zastępcza	7
2. Świadczenia przyznawane rodzinom zastępczym	9
3. Instytucjonalna piecza zastępcza	15
4. Pomoc dla usamodzielnianych wychowanków	17
V. Współpraca z instytucjami	19
VI. Limit planowanych do utworzenia rodzin zastępczych w latach 2025-2027	19
VII. Cele programu planowane działania	19
VIII. Monitoring programu i ewaluacja	22
IX. Źródła finansowania programu	22
X. Podsumowanie	23

I. WSTĘP

Program rozwoju pieczy zastępczej w powiecie rawskim na lata 2025-2027 został opracowany na podstawie założeń ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Podstawę prawną programu stanowi art. 180 pkt 1 ww. ustawy, zgodnie z którym, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Ponieważ rozwój pieczy zastępczej i osiąganie odpowiednich standardów jej organizacji to procesy wieloletnie, założenia niniejszego Programu w znacznej części stanowią kontynuację kierunków rozwoju określonych w „Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2022-2024 w Powiecie Rawskim”, przyjętym Uchwałą Nr LIII/300/2022 Rady Powiatu Rawskiego z dnia 29 listopada 2022r. Założenia programu wynikają także z „Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Rawskim na lata 2022-2028” przyjętej Uchwałą nr XLII/252/2022 z dnia 25 marca 2022r. Celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2025–2027 jest rozbudowywanie i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej ze szczególnym uwzględnieniem pieczy rodzinnej oraz organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą. Zgodnie z założeniami ustawy, zabranie dziecka z rodziny naturalnej ma być ostatecznością, gdy jego dobro jest zagrożone. Działaniu temu winna towarzyszyć zasada zapewnienia dziecku optymalnych warunków rozwojowych, które najlepiej mogą zagwarantować rodzinne formy pieczy zastępczej. Szczególną wagę mają więc działania

ukierunkowane na promocję, pozyskiwanie oraz szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze, a także stopniowe polepszanie warunków rodzin, które już sprawują opiekę nad dziećmi w ramach rodzinnej pieczy zastępczej. W przypadku pieczy instytucjonalnej istotne są działania podejmowane w celu zapewnienia w placówkach opiekuńczo-wychowawczych odpowiednich standardów wymaganych ustawą, zmierzające do poprawy jakości sprawowanej opieki. Program zakłada ponadto pomoc usamodzielniającym się wychowankom rodzinnej oraz instytucjonalnej pieczy zastępczej. Działania obejmują realizację indywidualnych programów usamodzielniania oraz pracę edukacyjno - wychowawczą, wspierającą ich życiowe usamodzielnienie się i integrację ze środowiskiem.

W niniejszym Programie przedstawiono charakterystykę pieczy zastępczej w Powiecie Rawskim z uwzględnieniem dynamiki zmian w tym obszarze w latach 2022-2024. Dokonano także podsumowania działań podejmowanych na rzecz pieczy zastępczej w latach 2022-2024, które ujęto w poprzednim programie. Opisano cele i kierunki rozwoju pieczy zastępczej w Powiecie Rawskim planowane na lata 2025-2027, z uwzględnieniem limitu rodzin zastępczych zawodowych mogących funkcjonować na terenie powiatu w tym okresie.

W niniejszym Programie przedstawiono rekomendacje do realizacji wyznaczonych zadań, zaproponowano sposoby monitoringu i ewaluacji, a także wskazano źródła finansowania Programu, jego beneficjentów oraz realizatorów.

II. PODSTWY PRAWNE PROGRAMU

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2025 – 2027 będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- 1) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
- 2) Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów z dnia 20 listopada 1989 roku;
- 3) Ustawa z dnia 25 lutego 1964 roku kodeks rodzinny i opiekuńczy;
- 4) Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej;
- 5) Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 roku w sprawie udzielenia pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie
- 6) Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Rawskim na lata 2022-2028
- 7) Ustawa z dnia 11 lutego 2016r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci oraz akty prawa miejscowego;

III. ZADANIA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ

1. ZADANIA GMINY

W ramach działań profilaktycznych w gminie Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza następujące priorytety:

- 1) obowiązek opracowywania i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodzin wychowujących małoletnie dzieci;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) tworzenie i organizację zespołów interdyscyplinarnych wspierających rozwiązywanie problemów na rzecz dobra dziecka i rodziny,
 - c) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków dla działania rodzin wspierających,
 - d) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,

4) finansowanie:

- a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodzin,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ponoszonych przez rodziny wspierające,
 - c) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- 5) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie,
- 6) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

2. ZADANIA POWIATU I ORGANIZATORA PIECZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie z Ustawą do zadań własnych powiatu należy: finansowanie świadczeń na rzecz rodzin zastępczych, pokrycie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu. Ponadto powiat finansuje wszystkie świadczenia związane z usamodzielnianiem się pełnoletnich wychowanków w rodzinnej pieczy zastępczej i instytucjonalnej. Powiat zobowiązany jest do prowadzenia remontów i inwestycji w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na swoim terenie.

Do zadań powiatu należy również sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych, zgodny z ww. rocznym limitem. Tym samym w systemie opieki zastępczej powiat sprawuje funkcje organizacyjne, wspierające, administracyjne i kontrolne.

Organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Rawskim jest wyznaczona przez Starostę jednostka organizacyjna powiatu lub podmiotu, któremu zlecono realizację tego zadania.

Do zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej należy w szczególności:

- 1) prowadzenie naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 2) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej,
- 3) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 4) zapewnienie badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka,
- 5) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- 6) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby,
- 7) zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych,
- 8) organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy,
- 9) współpraca ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi,
- 10) prowadzenie poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,

- 11) zapewnianie pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego,
- 12) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- 13) prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę,
- 14) przeprowadzanie badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 15) zapewnianie rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,
- 16) zapewnienie koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji,
- 17) przedstawianie staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatora pieczy zastępczej,
- 18) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, przebywających w rodzinach zastępczych w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- 19) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej zatrudnia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, do zadań którego należy w szczególności:

- 1) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej,
- 2) przygotowanie, we współpracy z odpowiednią rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny - we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku,
- 3) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu,
- 4) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej,
- 5) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- 6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej,
- 7) przedstawianie corocznego sprawozdania z efektów pracy organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej.

Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej jest obowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształcenie.

Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej ma prawo do korzystania z poradnictwa zawodowego, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie jego kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego.

IV. CHARAKTERYSTYKA PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE RAWSKIM

Realizacja założeń Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Rawskim na lata 2022 - 2024 w szczególności opierała się na promowaniu zastępczych form opieki w środowisku lokalnym, zwiększaniu liczby rodzin zastępczych zawodowych oraz innych form rodzinnej i instytucjonalnej pieczy

zastępczej, systematycznym wsparciu rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Rawskiego oraz zapewnieniu pomocy usamodzielnianym wychowankom rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

1. RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA

Rodzinna piecza zastępcza to forma pomocy dziecku, które z powodu braku lub ograniczenia opieki rodzicielskiej, wymaga umieszczenia poza rodziną biologiczną. Celem rodzinnej pieczy zastępczej jest zapewnienie dziecku warunków zbliżonych do naturalnych, do czasu, aż rodzina biologiczna pokona trudności i będzie mogła przejąć opiekę nad dzieckiem lub do momentu, gdy dziecko zostanie umieszczone w adopcji.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej zazwyczaj następuje na podstawie orzeczenia sądu, wydanego w formie postanowienia.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa formy pieczy zastępczej dokonując podziału na rodzinną pieczę zastępczą oraz instytucjonalną pieczę zastępczą.

Zgodnie z w/w ustawą formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. Rodziny zastępcze:

- a) rodziny zastępcze spokrewnione;
- b) rodziny zastępcze niezawodowe;
- c) rodziny zastępcze zawodowe.

2. Rodzinne domy dziecka.

Rodzina zastępcza spokrewniona

Zgodnie z zapisami w ustawie rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca

w związku małżeńskim, będący wstępnymi (babcia lub dziadek) lub rodzeństwem dziecka.

Rodzina zastępcza niezawodowa

Tę formę tworzą małżonkowie lub osoba, która nie pozostaje w związku małżeńskim, którzy nie są wstępnymi ani rodzeństwem dziecka.

W rodzinie tej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż troje dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej i mogą pozostać w rodzinie zastępczej nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli uczą się: w szkole, uczelni, u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego, na kursach jeżeli ich ukończenie jest zgodnie z indywidualnym programem usamodzielnienia lub jeśli legitymują się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci jest dopuszczalne w razie konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej rodzeństwa, za zgoda rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodzina posiadająca co najmniej 3 - letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza niezawodowa oraz spełniająca warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, może złożyć wniosek o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Rodzina zastępcza zawodowa

Zgodnie z zapisami w ustawie rodzinę zawodową tworzą małżonkowie lub osoba, która nie pozostaje w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Rodzina zastępcza zawodowa jest obowiązana do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji, w szczególności przez udział w szkoleniach.

Z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, starosta może zawrzeć, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Umowę zawiera się na okres co najmniej 4 lat.

W rodzinie zawodowej, w tym samym czasie, może przebywać łącznie nie więcej niż troje dzieci i osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej i mogą pozostać w rodzinie zastępczej nie dłużej

niż do ukończenia 25 roku życia, jeżeli uczą się: w szkole, uczelni, u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego, na kursach jeżeli ich ukończenie jest zgodnie z indywidualnym programem usamodzielnienia lub jeśli legitymują się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności.

Umieszczenie w tym samym czasie większej liczby dzieci jest dopuszczalne w razie konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej rodzeństwa, za zgodą rodziny zastępczej oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Dane statystyczne dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Powiatu Rawskiego:

Tabela. Liczba rodzin zastępczych w Powiecie Rawskim

Rodzaj rodziny	2022	2023	2024
	Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin
Rodziny spokrewnione	38	38	38
Rodziny niezawodowe	15	20	20
Rodziny zawodowe	1	1	1
Ogółem	54	59	59

Źródło: opracowanie własne.

Tabela. Liczba dzieci oraz pełnoletnich wychowanków w rodzinach zastępczych w Powiecie Rawskim

Rodzaj rodziny	2022	2023	2024
	Liczba dzieci	Liczba dzieci	Liczba dzieci
Rodziny spokrewnione	48	53	46
Rodziny niezawodowe	18	22	26
Rodziny zawodowe	5	5	3
Ogółem	71	80	75

Źródło: opracowanie własne.

Tabela. Liczba dzieci, które opuściły rodzinną pieczę zastępczą w Powiecie Rawskim

Rok	2022	2023	2024
Liczba dzieci, które wróciły do rodziców biologicznych	4	2	2
Liczba dzieci, które trafiły do rodzin adopcyjnych	1	1	1
Liczba dzieci, które po osiągnięciu pełnoletności rozpoczęły proces usamodzielnienia	2	2	4

Źródło: opracowanie własne.

2. ŚWIDCZENIA PRYZNAWANE RODZINOM ZASTĘPCZYM

Rodziny zastępcze w latach 2022 - 2024, w związku z wypełnianiem swoich funkcji otrzymywały świadczenia obligatoryjne w postaci: świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej, na pokrycie kosztów utrzymania osoby pełnoletniej w rodzinie zastępczej oraz dodatku z tytułu niepełnosprawności.

Wysokość świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej jest zróżnicowana ze względu na to, czy jest to rodzina zastępcza spokrewniona, niezawodowa czy zawodowa. Kwoty świadczeń podlegają waloryzacji.

Ponadto do końca maja 2022 roku, rodziny zastępcze otrzymywały z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie dodatek wychowawczy tzw. „500+”.

Tabela. Wydatki na świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci oraz pełnoletnich wychowanków umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2022-2024

Lp.	Rodzaj świadczenia	Wydatki (w tys. zł)		
		2022	2023	2024
1	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka oraz pełnoletniego wychowanka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej, niezawodowej, zawodowej	766 920,69	908 166,64	1 027 389,91
2	Dodatek wychowawczy tzw. 500+	143 725,81	-	-

Źródło: opracowanie własne.

Rodziny zastępcze mają również możliwość skorzystania ze świadczeń fakultatywnych, m.in. dofinansowania do wypoczynku dla dzieci, pomocy jednorazowej w związku z przyjęciem dziecka do rodziny zastępczej, świadczenia wynikającego ze zdarzenia losowego (dla rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych), zwrotu środków finansowych wydanych na utrzymanie lokalu mieszkalnego oraz w przypadku rodzin zastępczych zawodowych dofinansowania raz w roku remontu lokalu mieszkalnego.

Tabela. Wydatki na świadczenia fakultatywne dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2022-2024

Lp.	Rodzaj świadczenia	Wydatki (w tys. zł)		
		2022	2023	2024
1	Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	6 500,00	2 200,00	4 100,00
2	Świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	0,00	0,00	0,00
3	Dofinansowanie wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	11 260,00	15 130,00	13 024,96
4	Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym	19 237,89	13 346,25	6 862,25
5	Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	0,00	0,00	4 000,00

Źródło: opracowanie własne.

W aktualnym stanie prawnym, powiat jest zobowiązany do ponoszenia wydatków na pokrycie kosztów pobytu dziecka w pieczy zastępczej na terenie innego powiatu oraz kosztów objęcia rodziny zastępczej opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, w przypadku gdy miejscem zamieszkania przed umieszczeniem dziecka po raz pierwszy w pieczy zastępczej był Powiat Rawski. Koszty utrzymania dzieci w pieczy zastępczej na terenie innych powiatów oraz koszty objęcia rodziny zastępczej opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej pokrywane są na podstawie porozumień zawartych z powiatami.

Na terenie Powiatu Rawskiego od dnia 01.02.2020r. funkcjonuje rodzina zastępcza zawodowa na podstawie zawartej umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej przez Starostę Rawskiego reprezentowanego przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej.

Umowa nr 1 /2020 została zawarta w dniu 31.01.2020r. na okres do dnia 01.02.2020 do dnia 31.01.2024r. W/w umowa wygasła w dniu 31.05.2023r. w związku ze zmianą przepisów.

W dniu 31.05.2023r. została zawarta kolejna umowa nr 16/2023 na okres od dnia 01.06.2023r. do dnia 31.05.2027r.

W/w umowa obowiązywała do dnia 31.07.2025r.

Rodzinie zastępczej zawodowej z tytułu zawartej umowy przysługuje wynagrodzenie.

Tabela. Wydatki za wypłacone wynagrodzenie brutto rodzinie zastępczej zawodowej w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Wysokość wypłaconego wynagrodzenia	48 000,00	49 200,00	52 471,80

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie z art. 57 ust. 1a ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz w związku ze złożonym wnioskiem i przebywaniem w rodzinie zastępczej więcej niż 3 dzieci zatrudniono osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w osobie małżonka, który nie pobiera wynagrodzenia z tytułu umowy o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. W dniu 11.04.2024r. umowa uległa rozwiązaniu w związku z przebywaniem w rodzinie zastępczej 3 dzieci.

Tabela. Wydatki za wypłacone wynagrodzenie brutto osobie zatrudnionej do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich w rodzinie zastępczej zawodowej w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Wysokość wypłaconego wynagrodzenia	19 857,60	23 335,20	9 307,20 przysługiwało do kwietnia

Źródło: opracowanie własne.

Rodzina zastępcza zawodowa w związku ze sprawowaniem opieki nad dziećmi otrzymywała z budżetu Powiatu Rawskiego świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka, dofinansowania do wypoczynku, zwrot kosztów utrzymania domu jednorodzinnego oraz środki na pokrycie niezbędnego remontu domu jednorodzinnego.

Tabela. Wydatki na świadczenia dla dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej zawodowej w latach 2022-2024

Lp.	Rodzaj świadczenia	Wydatki (w tys. zł)		
		2022	2023	2024
1	Świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka oraz pełnoletniego wychowanka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej, niezawodowej, zawodowej	68 432,52	67 890,08	56 808,66
2	Świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	0,00	0,00	0,00
3	Świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	0,00	0,00	0,00
4	Dofinansowanie wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	500,00	1 500,00	1 800,00
5	Środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnym	19 237,89	13 346,25	6 862,25
6	Świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu	0,00	0,00	4 000,00

Źródło: opracowanie własne.

Rodzinie zastępczej zawodowej w związku z art. 69 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przysługuje prawo do czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem w związku z wypoczynkiem, w wymiarze 30 dni kalendarzowych. W tym okresie piecza nad dzieckiem może być

powierzona rodzinie pomocowej, której przysługuje wynagrodzenie w wysokości proporcjonalnej do liczby dni pobytu dziecka w tej rodzinie oraz świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w wysokości proporcjonalnej do liczby dni pobytu dziecka w tej rodzinie.

Tabela. Wydatki za wypłacone wynagrodzenie brutto rodzinie pomocowej oraz wysokość wypłaconego świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie pomocowej w latach 2022-2024

	2022	2023	2024
Wysokość wypłaconego wynagrodzenia rodzinie pomocowej	296,78	573,12	0,00
wysokość wypłaconego świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie pomocowej	1 457,48	307,32	0,00

Źródło: opracowanie własne.

Tabela. Liczba rodzin zastępczych objętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej

Rodzaj wsparcia	2022	2023	2024
Rodziny objęte opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej	42	45	47

Źródło: opracowanie własne.

Opieką koordynatora zostały objęte rodziny, u których występowały problemy opiekuńczo – wychowawcze, lub które w opinii organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, wymagały takiego rodzaju wsparcia. Wszystkie rodziny, które zgłosiły chęć współpracy z koordynatorem otrzymały taką formę pomocy. Zatrudnieni koordynatorzy posiadają wykształcenie wyższe pedagogiczne.

Koordynatorzy realizując swoje zadania odwiedzają rodziny zastępcze, prowadząc rozmowy na temat ewentualnych problemów rodzinnych, opiekuńczo- wychowawczych czy zdrowotnych. Wspierali w trudach codziennej pracy, w razie potrzeby pomagali w rozwiązywaniu występujących trudności, a także w realizacji założeń planu pomocy dziecku. Udzielali rodzinom zastępczym wsparcia w realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (m.in. wsparcie informacyjno-instruktażowe, wsparcie wartościujące, wsparcie emocjonalne, wsparcie motywacyjne). Do najczęściej pojawiających się problemów należały: problemy opiekuńczo- wychowawcze, problemy adaptacji dzieci w nowych warunkach, problemy szkolne, zdrowotne. W sytuacjach wynikających z potrzeby prowadzono wzmacniające rozmowy z dziećmi. Zgłaszającym potrzebę specjalistycznego poradnictwa udzielano pomocy w zapewnieniu możliwości konsultacji psychologicznych (dla dorosłych i dla dzieci), pedagogicznych, prawnych. Ponadto w przypadku posiadanych możliwości udzielano pomocy rzeczowej rodzinom zastępczym znajdującym się w trudnej sytuacji bytowej. W sytuacji zajścia nowych lub niepokojących zdarzeń występujących w rodzinach zastępczych, informowano o danej sytuacji sąd, policję czy też ośrodki pomocy społecznej.

Koordynatorzy w ramach swoich obowiązków sporządzają:

- **ocenę sytuacji dziecka**, która zawiera informację o rodzinie zastępczej, rodzicach biologicznych dziecka (władzy rodzicielskiej), kontaktach dziecka z rodzicami lub rodzeństwem, sytuacji zdrowotnej dziecka, jego wynikach w nauce, ewentualnych problemach opiekuńczo – wychowawczych, metodach pracy stosowanych w pracy z rodziną, informacji dotyczącej zainteresowań, stanowisko koordynatora w sprawie zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej, zdanie dziecka dot. dalszego przebywania w rodzinie zastępczej, a także informacje dot. monitorowania procedur adopcyjnych dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie;
- **plan pomocy dziecku**, który zawiera główne cele, do których ma dążyć rodzina przy pomocy konkretnych działań. Plan pomocy dziecku sporządzany jest raz, na początku, następnie dokonuje się jego modyfikacji w trakcie posiedzenia zespołu ds. oceny sytuacji dziecka;

- ocenę rodziny zastępczej.

Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje pierwszej oceny spokrewnionej rodziny zastępczej, rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej albo prowadzącego rodzinny dom dziecka przed upływem jednego roku od umieszczenia pierwszego dziecka. Kolejna ocena jest dokonywana po upływie roku od dokonania pierwszej oceny, a następne nie rzadziej niż co 3 lata.

W przypadku negatywnej oceny, kolejna ocena jest dokonywana nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia dokonania tej oceny. W przypadku negatywnej kolejnej oceny, kieruje się do sądu wniosek o uchyleniu postanowienia o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej.

Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje oceny rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej, spokrewnionej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonych im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy. Zgodnie z cytowaną ustawą dokumentacja dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z uregulowaną sytuacją prawną, zostaje wysyłana do ośrodka adopcyjnego.

Koordynatorzy odwiedzają rodziny zastępcze. Takie działanie ma na celu ustalenie sytuacji przyjętego dziecka, sposobu sprawowania opieki, dbania o zapewnienie dzieciom prawidłowych warunków rozwoju i wychowania, odpowiednich do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju.

W 2022 wszystkie dzieci otrzymały paczki świąteczne w ramach współpracy z fundacją „Słonie na balkonie”.

W 2022 i 2023 roku realizowany był projekt „CUŚ Dobrego”, którego celem głównym było zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług społecznych przez rodziny zastępcze. W 2022 roku w ramach realizacji projektu wsparciem objęto 25 rodzin zastępczych z terenu Powiatu Rawskiego, które wyraziły zgodę na udział w projekcie.

Dzieci w wieku szkolnym korzystały z korepetycji z matematyki i języka angielskiego w miejscu zamieszkania, a w indywidualnych przypadkach w formie on-line.

W 2022 odbyły się dwa wyjazdy terapeutyczne dla rodzin zastępczych.

Pierwszy wyjazd odbył się w okresie: od 04.08.2022r. do 10.08.2022r. Pobyt miał miejsce w „Dworku Emilii”, Tomaszkowice 220 (koło Wieliczki). W wyjeździe uczestniczyło 19 osób, w tym: 9 dzieci z rodzin zastępczych oraz 7 opiekunów (rodziców zastępczych oraz osób z otoczenie) i 2 osoby monitorujące ze strony PCPR.

Drugi wyjazd odbył się w okresie: od 16.08.2022r. do 22.08.2022r. Pobyt również miał miejsce w „Dworku Emilii”, Tomaszkowice 220 (koło Wieliczki). W wyjeździe uczestniczyło 25 osób, w tym: 13 dzieci z rodzin zastępczych oraz 10 opiekunów (rodziców zastępczych oraz osób z otoczenie) i 2 osoby monitorujące ze strony PCPR.

W ramach wyjazdów zrealizowano po 20 godzin warsztatów terapeutycznych. Celem zajęć terapeutycznych było m.in. zacieśnienie więzi pomiędzy członkami rodzin, redukcja napięć emocjonalnych w rodzinie, nabycie umiejętności radzenia sobie z trudnymi emocjami, rozwijanie tolerancji i akceptacji wobec drugiej osoby.

W ramach obydwu wyjazdów terapeutycznych zapewniona została także organizacja czasu uczestników poza zajęciami terapeutycznymi. Uczestnicy mieli zapewnione po 5 atrakcji rekreacyjno-kulturalnych.

W 2023 roku w ramach realizacji projektu unijnego pn. „CUŚ DOBREGO!” wsparciem objęto 25 rodzin zastępczych z terenu Powiatu Rawskiego, które wyraziły zgodę na udział w projekcie.

Dzieci w wieku szkolnym korzystały z korepetycji z matematyki i języka angielskiego w miejscu zamieszkania, a w indywidualnych przypadkach w formie on-line.

Co roku koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej udaje się pozyskiwać paczki świąteczne od zaprzyjaźnionej firmy dla najbardziej potrzebujących rodzin zastępczych w postaci m.in. voucherów na ubrania, niezbędnego sprzętu AGD oraz artykułów spożywczych i przemysłowych.

W 2024 roku dla rodzin zastępczych zostały zorganizowane warsztaty, które przeprowadził prof. dr hab. Mariusza Z. Jędrzejko pt. Dlaczego warto wychowywać w granicach i normach? Nowe technologie cyfrowe a rozwój dziecka. W tym czasie opiekunowie mieli także możliwość nawiązania wzajemnego kontaktu.

Tabela. Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej

Rok	2022	2023	2024
Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej	3	3	3

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie art. 76 ust. 2 ustawy z dnia 09 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej został powołany Zespół do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Na posiedzeniach Zespołu ds. oceny sytuacji dziecka przebywającego w rodzinie zastępczej sporządzane są informacje dot. całokształtu sytuacji osobistej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz sytuacji rodziny dziecka i przekazywane do Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego, wraz z informacją dot. zasadności ich dalszego pobytu w rodzinie zastępczej. Ponadto na posiedzeniach w/w Zespołu przeprowadzane są rozmowy z rodzicami zastępczymi i rodzicami biologicznymi dzieci przebywających w pieczy zastępczej. W wykonywaniu swoich zadań koordynatorzy współpracują z innymi specjalistami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny- pracownikami socjalnymi, asystentami rodziny, kuratorami zawodowymi, pedagogami i psychologami, nauczycielami i wychowawcami szkolnymi, policją. Celem podniesienia swoich kompetencji zawodowych corocznie biorą udział w szkoleniach i webinarach.

Tabela. Liczba dokonanych ocen sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej

Rok	2022	2023	2024
Liczba ocen sytuacji dzieci przybywających w rodzinnej pieczy zastępczej	124	123	128

Źródło: opracowanie własne.

Tabela. Liczba posiedzeń Zespołu do Spraw Rodzinnej Pieczy Zastępczej

Rok	2022	2023	2024
Liczba odbytych posiedzeń	6	4	6

Źródło: opracowanie własne.

W latach 2022-2024 psycholog tut. Centrum wraz z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej odwiedzał rodziny zastępcze z terenu Powiatu Rawskiego. W ramach prowadzonego poradnictwa i terapii dla dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej i ich opiekunów, psycholog przeprowadzał konsultacje psychologiczne dotyczące różnych kwestii związanych z funkcjonowaniem psychospołecznym członków rodzin zastępczych. Dla dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej sporządzana jest diagnoza psychologiczna, która stanowi podstawę do opracowania planu pomocy dziecku. Dzieciom tego wymagającym organizuje się terapie psychologiczne oraz konsultacje specjalistyczne.

Rodziny zastępcze również na ich wniosek mogą zostać objęte wsparciem psychologicznym oraz prawnym.

Tabela. Liczba i rodzaj udzielonych porad i konsultacji psychologicznych w latach 2022-2024

Poradnictwo psychologiczne	2022	2023	2024
Liczba rodzin	51	57	68
Liczba porad, konsultacji i terapii	306	206	263
Poradnictwo prawne			
Liczba rodzin	16	19	22
Liczba porad	36	31	43

Źródło: opracowanie własne.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej mając na celu zainteresowanie społeczności lokalnej rodzicielstwem zastępczym, a tym samym pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej rozpowszechniło broszury i plakaty na terenie Powiatu Rawskiego, promowało idee rodzicielstwa zastępczego podczas lokalnych imprez.

3. INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA

Instytucjonalną pieczę zastępczą, zgodnie z art. 93 ustawy z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej tworzą:

- placówki opiekuńczo –wychowawcze,
- regionalne placówki opiekuńczo –wychowawcze,
- interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Do zadań własnych powiatu należy prowadzenie placówek opiekuńczo –wychowawczych o charakterze socjalizacyjnym, interwencyjnym lub specjalistyczno- terapeutycznym, które zgodnie z w/w ustawą zapewniają opiekę i wychowanie dzieciom powyżej 10 roku życia.

W strukturze jednostki organizacyjnej Powiatu Rawskiego znajdują się dwie placówki opiekuńczo–wychowawcze typu socjalizacyjnego tj. Dom Dziecka w Rawie Mazowieckiej ul. Łowicka 15/1 z liczbą miejsc 14, oraz Dom Dziecka nad Rawką ul. Łowicka 15/2 z liczbą miejsc 12.

Działalność placówek ma na celu przede wszystkim dobro dziecka oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju fizycznego, emocjonalnego, społecznego i intelektualnego dziecka. W ramach prac opiekuńczo-wychowawczych w placówkach prowadzone są: zajęcia wyrównawcze, zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, terapie indywidualne, pedagogizacja rodzin, zajęcia w pracowni komputerowej. Ponadto placówki zapewniają wychowankom pomoc w usamodzielnieniu się.

Tabela. Budżet Domu Dziecka w Rawie Mazowieckiej oraz Domu Dziecka nad Rawką

	Wykorzystane środki	2022r.	2023r.	2024r.
1.	Dom Dziecka w Rawie Mazowieckiej	1.537.976,94	1.557.589,62	1.636.409,29
2.	Dom Dziecka nad Rawką	-	191.272,71	602.263,95

Źródło: Dane Domu Dziecka w Rawie Mazowieckiej oraz Domu Dziecka nad Rawką

Tabela. Średnie miesięczne koszty utrzymania dziecka w placówkach

	Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka	2022r.	2023r.	2024r.
	Dom Dziecka w Rawie Mazowieckiej	5.631,10	6.363,15	7.612,50
	Dom Dziecka nad Rawką	-	7.063,34	6.218,00

Źródło: opracowanie własne.

Tabela. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych

Instytucjonalna piecza zastępcza			
	2022	2023	2024
dzieci skierowane do placówek opiekuńczo - wychowawczych na terenie powiatu rawskiego, w tym	3	8	4
dzieci skierowane z terenu innych powiatów	-	2	1
dzieci pochodzące z terenu powiatu rawskiego skierowane do placówek opiekuńczo - wychowawczych na terenie innych powiatów	-	-	-

Źródło: opracowanie własne.

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli należy stwierdzić, że liczba wydanych skierowań do placówek opiekuńczo –wychowawczych funkcjonujących na terenie Powiatu Rawskiego zmalała. Powodem było

dochodzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych do standardów określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Tabela. Liczba dzieci opuszczających placówki opiekuńczo - wychowawcze

Rok	2022	2023	2024
Liczba dzieci, które wróciły do rodziców biologicznych	-	2	4
Liczba dzieci, które trafiły do rodzin adopcyjnych	-	-	-
Liczba dzieci, które po osiągnięciu pełnoletności rozpoczęły proces usamodzielnienia	3	1	2

Źródło: opracowanie własne.

Tabela. Przyczyny umieszczania dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej

	Przyczyny	Liczba dzieci ogółem w latach		
		2022	2023	2024
1.	Sieroctwo	0	0	0
2.	Pólsieroctwo	3	3	3
3.	Uzależnienie rodziców od alkoholu	8	8	16
4.	Przemocy w rodzinie	3	3	3
5.	Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	9	6	6
6.	Niepelnosprawność co najmniej jednego z rodziców	0	0	0

Źródło: opracowanie własne.

Należy rozwijać rodzinną pieczę zastępczą, która generuje znacznie niższe koszty utrzymania dzieci. Koszty utrzymania dziecka w placówce z roku na rok wzrastają.

Rodzina zastępcza ma możliwość stworzenia warunków opieki i wychowania najbardziej zbliżonych do rodziny naturalnej. Ponadto może stworzyć dziecku namiastkę prawdziwego domu rodzinnego oraz może poświęcić mu dużo więcej czasu i uwagi niż wychowawca w placówce.

4. POMOC DLA USAMODZIELNIANYCH WYCHOWANKÓW

Osoba, która po osiągnięciu pełnoletności opuściła rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego lub socjalizacyjnego jest objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem

przez pracę socjalną, jak również przez pomoc:

- a) pieniężną na kontynuowanie nauki;
- b) pieniężną na usamodzielnienie;
- c) pieniężną na zagospodarowanie;
- d) w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych;
- e) w uzyskaniu zatrudnienia.

Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

-3 lat- w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną;

-1 roku- w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą

lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się osobie usamodzielnianej, jeżeli kontynuuje naukę w szkole, w zakładzie szkolenia nauczycieli, w uczelni, na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia.

Dominującym problemem osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą jest trudność w pozyskaniu mieszkania oraz odnalezienie się na rynku pracy.

Główną przyczyną powyższych trudności jest bierność, niska motywacja w zakresie kształcenia i brak chęci do podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Usamodzielnieni wychowankowie mają wiele trudności w poruszaniu się po wszelkiego rodzaju instytucjach (w tym załatwianiu spraw urzędowych, regulowanie opłat, gospodarowanie domowym budżetem). Zatem, zadaniem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej jest ukierunkowanie i wspieranie młodych osób opuszczających pieczę zastępczą, w celu prawidłowego ich funkcjonowania w społeczeństwie i pełnienia właściwych ról społecznych. Pomoc finansową na kontynuowanie nauki przyznaje się na czas edukacji, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 roku życia. Wychowankom po opuszczeniu pieczy zastępczej przysługuje również pomoc na usamodzielnienie oraz zagospodarowanie.

W/w świadczenia przyznawane są na podstawie obowiązujących przepisów. Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie jest złożenie wniosku oraz posiadanie zatwierdzonego przez Dyrektora Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie indywidualnego programu usamodzielnienia.

Tabela. Kwota świadczeń wypłaconych osobom usamodzielnianym z pieczy zastępczej.

Pomoc na:	Rok 2022		Rok 2023		Rok 2024	
	Rodzina zastępcza	Dom Dziecka	Rodzina zastępcza	Dom Dziecka	Rodzina zastępcza	Dom Dziecka
Kontynuowanie nauki	6 995,00	6 995,00	7 742,00	7 742,00	17 436,00	7.959,00
Pomoc na usamodzielnienie	22 755,00	0,00	0,00	0,00	4 988,00	0,00
Pomoc na zagospodarowanie	6 954,00	5 346,00	0,00	0,00	2 272,00	0,00

Źródło: opracowanie własne.

Tabela. Liczba usamodzielnianych wychowanków z terenu Powiatu Rawskiego.

Wychowankowie	Rok 2022		Rok 2023		Rok 2024	
	Rodzina zastępcza	Dom Dziecka	Rodzina zastępcza	Dom Dziecka	Rodzina zastępcza	Dom Dziecka
Usamodzielnieni wychowankowie z terenu powiatu rawskiego	6	1	1	2	3	4

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowując należy zauważyć, że ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej umożliwia osobom pełnoletnim pozostanie w pieczy zastępczej do czasu ukończenia nauki jednak nie dłużej niż do 25 roku życia co powoduje, że brakuje miejsc w pieczy zastępczej. Dlatego też stosunkowo niewiele osób opuszcza pieczę zastępczą po osiągnięciu pełnoletności. Powoduje to, że powiat nadal ponosi koszty utrzymania jak przed osiągnięciem pełnoletności w rodzinach zastępczych i placówkach, które są wyższe niż pomoc dla osób usamodzielnianych.

V. WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI

Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej aktywnie współdziałał z instytucjami i organizacjami w zakresie wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej. Partnerami w realizacji ustawowych zadań byli:

ośrodki pomocy społecznej powiatu rawskiego,
 Sąd Rejonowy w Rawie Mazowieckiej, Wydział Rodzinny i Nieletnich,
 Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy w Łodzi,
 Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej,
 Powiatowy Urząd Pracy,
 placówki opiekuńczo-wychowawcze,
 placówki oświatowe,
 Wydział Rodziny i Polityki Społecznej Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego
 Policja,
 Poradnia Psychologiczno –Pedagogiczna,
 niepubliczne poradnie psychologiczne,
 organizacje pozarządowe,

Współpraca z w/w podmiotami miała na celu podniesienie jakości pracy na rzecz dziecka i rodziny. Charakteryzowała się dynamiką działań oraz ukierunkowana była na rozwiązywanie bieżących problemów i potrzeb, ze szczególnym uwzględnieniem działań mających na celu jak najdłuższe utrzymanie dziecka w rodzinie biologicznej, a w przypadku umieszczenia go w pieczy zastępczej jak najszybszy jego powrót do rodziny biologicznej.

VI. LIMIT PLANOWANYCH DO UTWORZENIA RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH W LATACH 2025-2027

Poniżej proponowany limit rodzin zastępczych zawodowych dla powiatu rawskiego:

- rok 2025 –	1 nowa	rodzina	zastępcza	zawodowa
- rok 2026 –	1 rodzina		zastępcza	zawodowa
- rok 2027 -	1 rodzina		zastępcza	zawodowa

VII. CELE PROGRAMU I PLANOWANE DZIAŁANIA

CEL GŁÓWNY: Zbudowanie w powiecie rawskim zintegrowanego systemu pieczy zastępczej.

Cel szczegółowy nr 1: Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej

Uzasadnienie celu: Dziecku, któremu rodzina naturalna nie może zapewnić bezpośredniej opieki i wychowania należy zorganizować opiekę zastępczą. Szansą wzrastania dziecka w warunkach zbliżonych do naturalnych są rodziny zastępcze. Obecne rozwiązania ustawowe kładą nacisk na rozwijanie rodzinnych zastępczych form opieki oraz pracę z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dziecka do domu. Pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wspieranie tych rodzin zastępczych, które już funkcjonują przyczyni się do wzmocnienia obecnego systemu opieki w powiecie rawskim.

Kierunki działań:

1. Wdrażanie działań zaplanowanych do realizacji w ramach 3-letniego programu rozwoju pieczy zastępczej w powiecie rawskim.
2. Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego.
3. Rozwój zawodowych i niezawodowych rodzin zastępczych.
4. Wspieranie rodzin zastępczych w podejmowaniu działań i współpracy z instytucjami działającymi na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych.
5. Pozyskanie i przygotowanie kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej oraz zawodowej rodziny zastępczej i do prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
6. Prowadzenie procesu diagnostyczno-kwalifikacyjnego pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
7. Współpraca i koordynacja instytucji oraz służb działających na terenie powiatu rawskiego na rzecz aktywizacji rodziny naturalnej w celu poprawy własnej sytuacji życiowej oraz zmiany stylu życia.

8. Współpraca z rodzicami naturalnymi dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej i placówce opiekuńczo-wychowawczej na rzecz reintegracji rodziny.

9. Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pieczy zastępczej i rodzicielstwa zastępczego.

10. Ustalenie rocznych limitów zawodowych rodzin zastępczych w powiecie rawskim

Termin realizacji: lata 2025-2027

Oczekiwane efekty:

1. Powstanie różnorodnych form opieki zastępczej w powiecie rawskim.
2. Postrzeganie rodzin zastępczych jako integralnego elementu systemu pieczy zastępczej.
3. Wzrost liczby rodzin zastępczych - niezawodowych i zawodowych.
4. Kompleksowa diagnoza i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
5. Zmniejszenie liczby wychowanków powracających do placówki.
6. Poprawa funkcjonowania rodzin naturalnych.
7. Przejmowanie przez rodziny biologiczne opieki nad własnym dzieckiem.
8. Wsparcie rodziców zastępczych przez organizacje pozarządowe.
9. Podniesienie prestiżu rodzin zastępczych jako istotnego elementu systemu pieczy zastępczej.

10. Liczba zawodowych rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie rawskim zgodnie z ustalonym limitem na dany rok kalendarzowy.

Wskaźniki:

1. Liczba opracowanych 3 -letnich Programów Rozwoju Pieczy Zastępczej.
2. Liczba przeprowadzonych kampanii na rzecz promujących funkcjonowanie rodzin zastępczych.
3. Liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
4. Liczba rodzin, które otrzymały świadectwo kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
5. Liczba rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych, pogotowia rodzinnego i rodzinnych domów dziecka.
6. Liczba rodzin zastępczych korzystających z pomocy specjalistycznej (psycholog, prawnik).
7. Działająca grupa wsparcia rodziców zastępczych.
8. Liczba wychowanków powracających z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych do biologicznych rodzin.
9. Liczba rodzin naturalnych współpracujących na rzecz poprawy swojego funkcjonowania i polepszenia sytuacji finansowo-bytowej.
10. Liczba organizacji udzielających wsparcia oraz specyfika udzielonego wsparcia.
11. Zwiększenie poczucia własnej wartości w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej.
12. Ustalony limit rodzin zawodowych w latach 2025, 2026 i 2027.

Cel szczegółowy nr 2. Pomoc w usamodzielnianiu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.

Uzasadnienie celu:

Istnieje konieczność by w zintegrowanym systemie opieki nad dzieckiem i rodziną uwzględnić działania mające na celu przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia po opuszczeniu placówki opiekuńczo-wychowawczej i rodziny zastępczej. W czasie pobytu w pieczy zastępczej, wychowanek powinien nabyć odpowiednie umiejętności i wiedzę niezbędną do wejścia w dorosłe życie i samodzielnego funkcjonowania. Przygotowanie wychowanków do samodzielnego, dorosłego życia powinno w przyszłości zapobiec ich społecznemu wykluczeniu.

Kierunki działań:

1. Systematyczne przygotowywanie wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych do procesu usamodzielnienia.
2. Kształtowanie pozytywnego wizerunku wychowanka pieczy zastępczej.
3. Przyznawanie pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, usamodzielnianie i oraz zagospodarowywanie.
4. Współpraca instytucji i organizacji pozarządowych w powiecie rawskim na rzecz kompleksowego wsparcia usamodzielnianego wychowanka.

Termin realizacji: lata 2025-2027

Oczekiwane efekty:

1. Przygotowanie wychowanków do procesu usamodzielnienia.
2. Nabycie umiejętności poruszania się na rynku pracy.
3. Wsparcie finansowo- rzeczowe pełnoletniego wychowanka pieczy zastępczej.
4. Wsparcie usamodzielnianych wychowanków zgodnie z kompetencjami instytucji.
5. Wsparcie wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych przez inne instytucje oraz organizacje pozarządowe działające w ramach zadań statutowych.

Wskaźniki:

1. Ilość uzyskanych pozytywnych ocen z realizacji programu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej.
2. Liczba wychowanków, którzy nabyli umiejętności poruszania się na rynku pracy.
3. Liczba wychowanków otrzymujących świadczenie na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie.
4. Liczba wychowanków i forma wsparcia otrzymana przez pełnoletniego wychowanka, ze strony innych instytucji i organizacji pozarządowych.
5. Wydatkowana kwota na świadczenia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej w roku 2025, 2026, 2027.

Zakładane rezultaty realizacji programu:

1. Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo – wychowawczą oraz rodzin dysfunkcyjnych.
2. Zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.
3. Zmniejszenie liczby dzieci w wieku poniżej 10 roku życia przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej.
4. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, prowadzenie grup wsparcia, zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy, przyznawanie dodatkowych świadczeń dla rodzin zastępczych zawodowych, w razie potrzeby organizowanie pomocy wolontariuszy.
5. Kompleksowa pomoc osobom usamodzielnianym oraz większe wsparcie w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, w tym poprzez wsparcie rzeczowe i finansowe.
6. Wzmocnienie procesu aktywizowania osób usamodzielnianych, kontynuowania nauki, uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania pracy.
7. Zwiększenie liczby dzieci wracających z pieczy zastępczej pod opiekę rodziny biologicznej.
8. Utrzymanie standardów w placówce opiekuńczo-wychowawczej funkcjonujących w powiecie rawskim dostosowanych do standardów określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Adresaci programu

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Rawskiego na lata 2025-2027 jest skierowany do:

- 1) rodzin zastępczych i dzieci w nich przebywających;
- 2) dzieci i młodzieży przebywającej w placówkach opiekuńczo – wychowawczych;
- 3) pełnoletnich wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo –wychowawcze;
- 4) rodzin naturalnych dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

VIII. MONITORING PROGRAMU i EWALUACJA

Koordynatorem programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej. Monitoring programu odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zbieranych informacji na temat realizacji działań ujętych w Programie. Informacje te będą przekazywane Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności PCPR.

Program ma charakter otwarty i będzie polegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych powiatu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej.

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

1. Budżet powiatu rawskiego.
2. Budżet państwa.
3. Budżet gmin.
4. Budżet innych powiatów.
5. Organizacje pozarządowe.
6. Środki zewnętrzne.
7. Inne

X. PODSUMOWANIE

Realizacja programu jest działaniem długoterminowym, wymagającym zaangażowania oraz dużej odpowiedzialności ze strony wielu instytucji. Powiat Rawski poprzez pracę Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Rawie Mazowieckiej od wielu lat podejmuje działania mające na celu promowanie i rozwój pieczy zastępczej.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Rawskim na lata 2025-2027 uwzględnia potrzebę tworzenia rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych, wzmacniania istniejących formy rodzinnej pieczy zastępczej i wskazuje konieczność systematycznego dostosowywania instytucjonalnych form opieki do aktualnych potrzeb i wyzwań. Założenia Programu są procesem długoterminowym i wymagają odpowiednich środków finansowych, doskonałej organizacji, zaplecza kadrowego a przede wszystkim zaangażowania i współpracy w realizacji Programu ze strony wszystkich służb działających na rzecz pomocy dziecku i rodzinie.

UZASADNIENIE

Do zadań własnych Powiatu określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy opracowanie i realizacja trzyletnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej.

Program zawiera zadania Powiatu nałożone cytowaną ustawą, w tym określenie corocznego limitu nowo tworzonych rodzin zastępczych zawodowych. Program ten jest kontynuacją Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Rawskim na lata 2022- 2024.

DYREKTOR
Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie

mgr Halina Barthowicz - Błażejewska
Specjalista Organizacji Pomocy Społecznej

STAROSTA

Adrian Galach